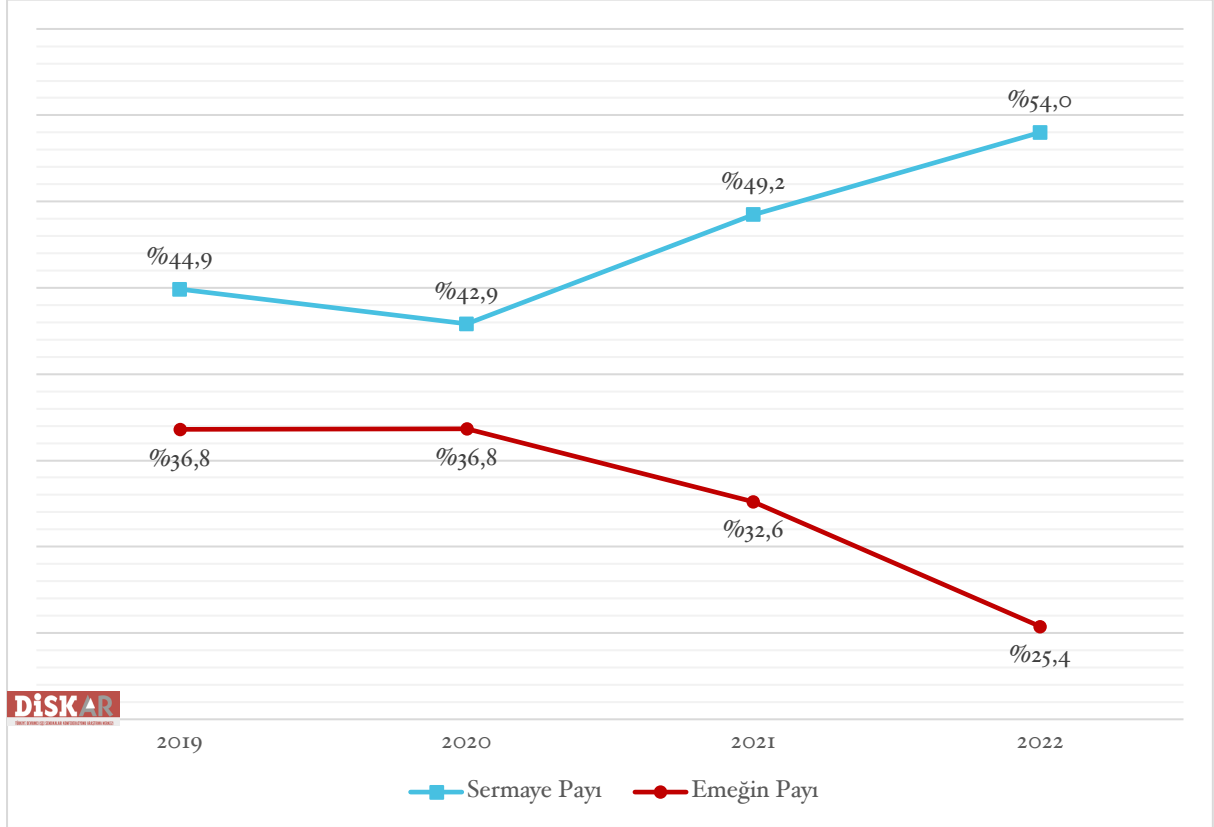

GELİR DAĞILIMINDA BÜYÜK BOZULMA! EMEĞİN PAYI SON 20 YILIN DİBİNDE EMEĞİN KAYBETTİĞİNİ SERMAYE KAZANIYOR!

Grafik 1: GSYH İçinde Emegın ve Sermayenin Payı (2019-2022 Çeyrekler) (Yüzde)

Kaynak: TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2022 2. Çeyrek. DiSK-AR.

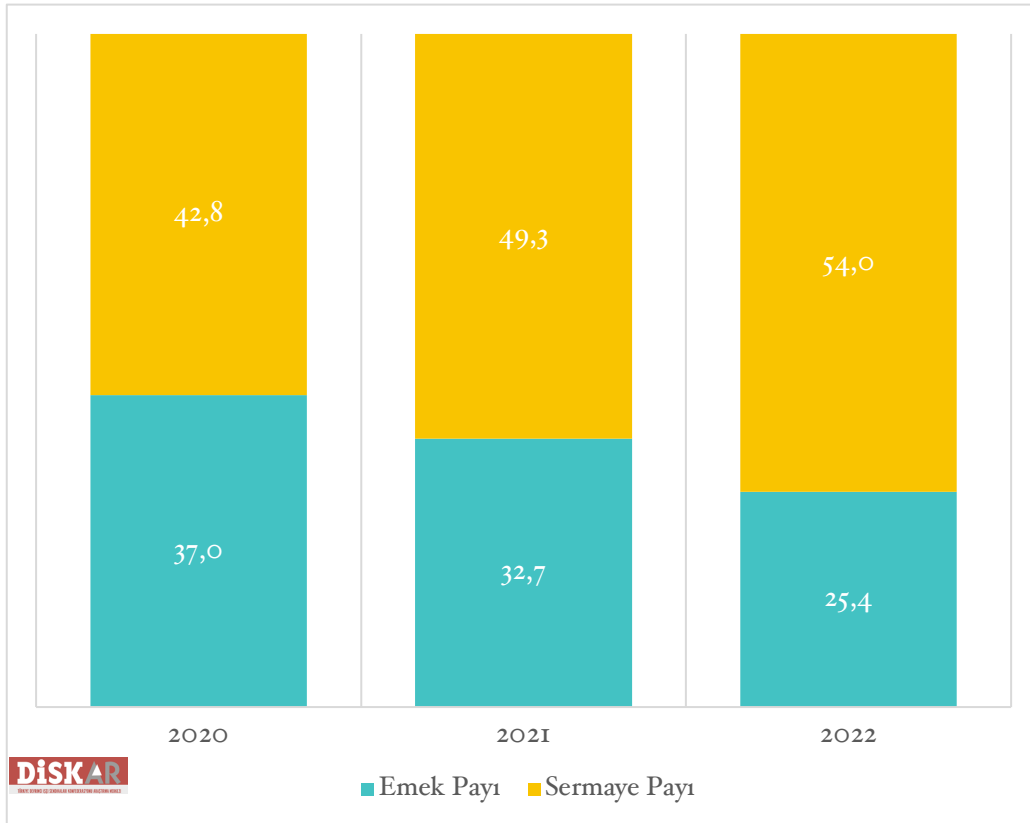
- ✓ Türkiye büyüyor ancak asıl üretici güç olan işçilerin büyümeden aldığı pay azalıyor!
- ✓ 2020 2. çeyrekte emegın payı yüzde 36,8 iken 2022 2. çeyrekte yüzde 25,4'e düştü.
- ✓ Sermaye payı 2020-2022 arasında yüzde 42,9'dan yüzde 54'e çıktı.

- ☑ 2022 2. çeyrekte GSYH cari fiyatlarla yüzde 114,6 büyürken, sermaye gelirleri yüzde 134,7, emek gelirleri yüzde 66,4 arttı.
- ☑ Sermaye ortama büyümeden daha hızlı büyürken, emek ortalama büyümenin çok altında kaldı.
- ☑ Böylece emek gelirleri Haziran 2022 enflasyonu olan yüzde 78,6'nın çok altında alırken, sermaye gelirleri enflasyonun çok üzerinde artmış oldu.
- ☑ 2 yıl içinde emeğin payı 11,6 puan azalırken, sermaye payı 11,2 puan arttı
- ☑ Covid-19 ve yüksek enflasyon bölüşüm ilişkilerini kötüleştirdi.

TÜİK Nisan-Mayıs-Haziran aylarını kapsayan Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) 2. Çeyrek verileri 31 Ağustos 2022'de yayımlandı.

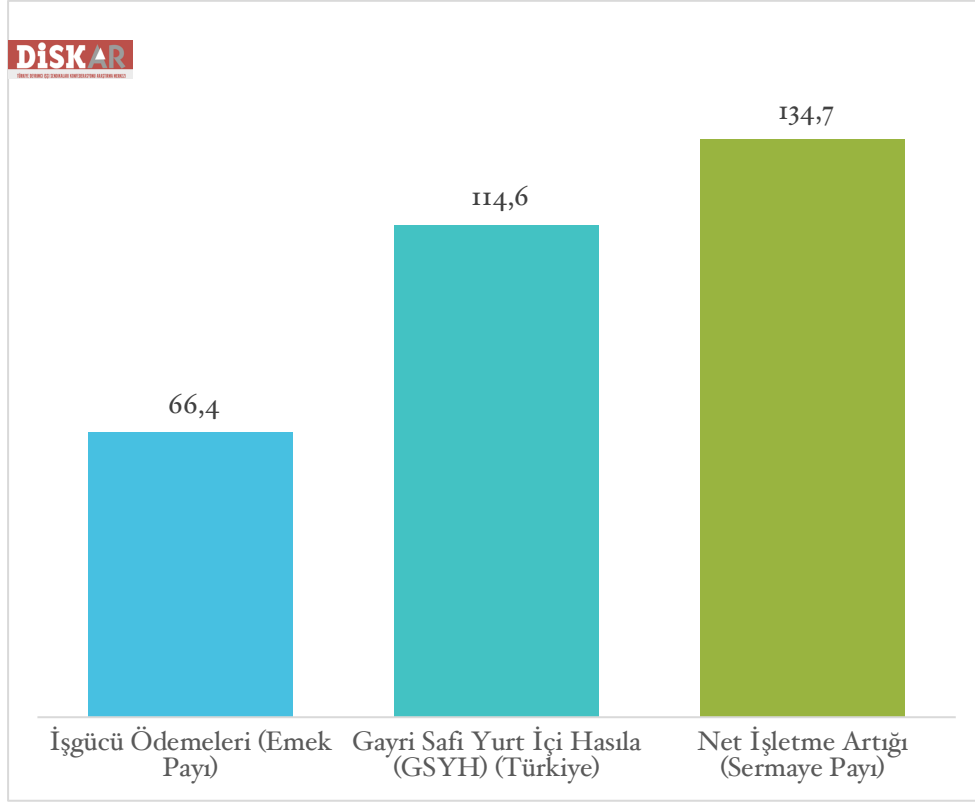
TÜİK'e göre GSYH, enflasyondan arındırılmış, zincirlenmiş hacim endeksi olarak 2022 yılı birinci çeyrek ilk tahminine göre bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 7,3 arttı. Emeğin GSYH içinde payı (işgücü ödemeleri) yüzde 25,4'e düşerken, sermayenin payı (net işletme artığı/karma gelir) yüzde 54'e çıktı (Grafik 2).

Grafik 2: GSYH İçinde Emeğin ve Sermayenin Payı (2020-2021-2022 2. Çeyrekler) (Yüzde)

Kaynak: TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2022 2. Çeyrek. DiSK-AR.

Gayrisafi yurt içi hasıla (gelir yöntemiyle cari fiyatlarla) 2022 2. çeyrekte (Ocak-Mart, 2022) bir önceki yılın aynı dönemine göre (enflasyondan arındırılmamış olarak) yüzde 11,6 oranında arttı (Grafik 3).

Grafik 3: GSYH İçinde Emek Payının ve Sermaye Payının Büyüme Oranları (Yüzde) (2022 2. Çeyrek)

Kaynak: TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2022 2. Çeyrek. DİSK-AR.
2022 2. çeyrekte önceki yılın aynı dönemine göre cari büyüme.

Aynı dönemde işgücü ödemeleri yüzde 66,4 artarken, net işletme artığı yüzde 134,7 oranında arttı (Grafik 3, Tablo 1). İşgücü ödemeleri emeğin payını ifade ederken, net işletme artığı sermayenin payını ifade etmektedir. Böylece emeğin cari fiyatlarla gelir artışı hem Türkiye ortalamasının hem de sermaye geliri yıllık artışının çok altında kaldı. Verilerde yüksek enflasyon döneminin emek aleyhine işlediği ve emeğin payının küçülmesine yol açtığı görülüyor.

Tablo 1: GSYH İçinde Emek ve Sermaye Payının Büyüme Oranları (Yüzde) (2021 2. Çeyrek ve 2022 2. Çeyrek)

	2021	2022
İşgücü Ödemeleri (Emek Payı)	36,5	66,4
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) (Türkiye)	53,5	114,6
Net İşletme Artığı (Sermaye Payı)	86,9	134,7

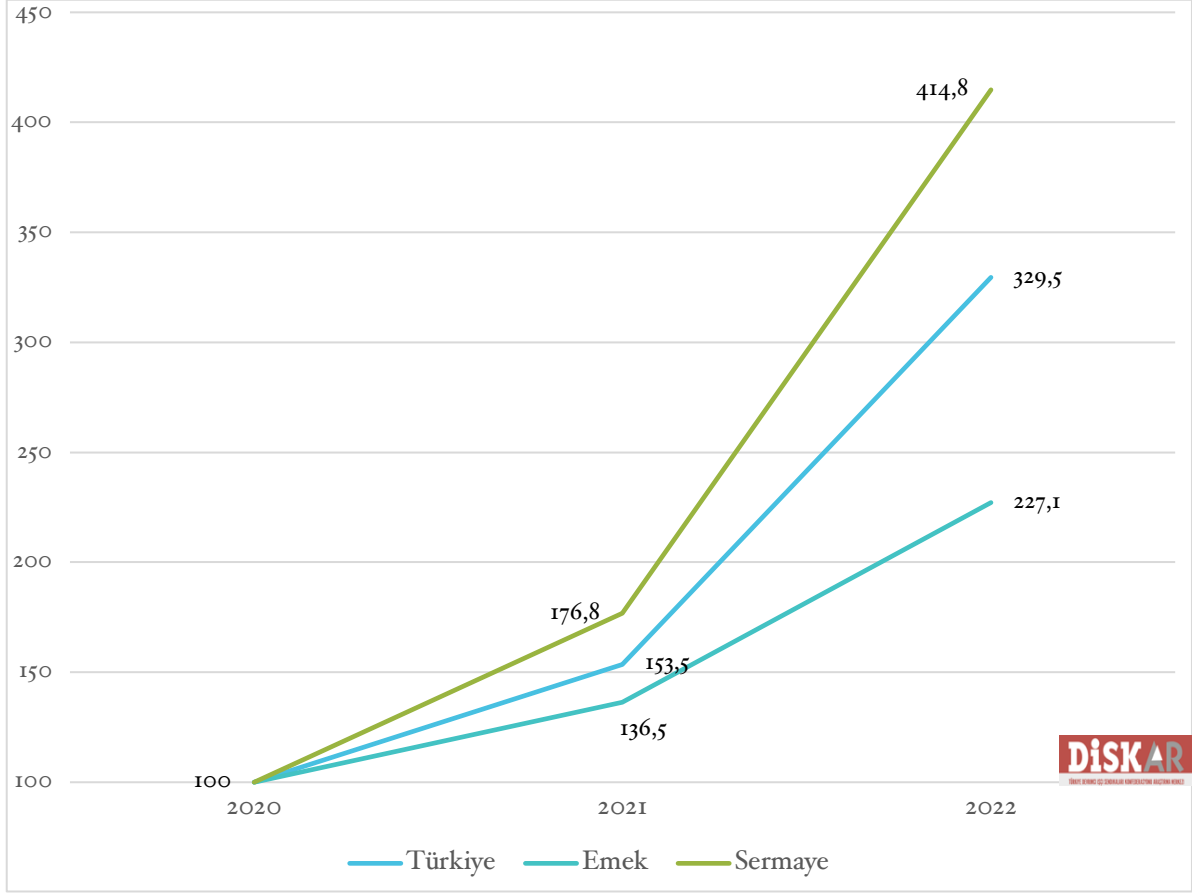
Kaynak: TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2022 2. Çeyrek. DİSK-AR.
2022 2. çeyrekte önceki yılın aynı dönemine göre cari büyüme.

Emek ve sermaye gelirlerinin büyümesi arasındaki asimetri ve dengesizlik 2021 2. çeyrekte de benzer şekilde seyretmişti. 2021 2. çeyrekte GSYH cari fiyatlarla 53,5 oranında büyürken işgücü ödemeleri sadece yüzde 36,5 arttı. Sermaye payı ise yüzde 86,9 oranında arttı (Tablo 1).

2020 yılını 100 kabul ettiğimizde GSYH cari fiyatlarla 100'den 329,5'e çıkarken, emeğin geliri 100'den 227,1'e çıktı. Böylece iki yılda toplam emek gelirleri parasal olarak yüzde 127,1 oranında artmış oldu. Aynı dönemde sermaye gelirleri ise 100'den 414,8'e yükselerek yüzde

314,8 oranında arttı (Grafik 4). Sermaye gelirleri parasal olarak emeğin iki katı kadar artmış oldu.

**Grafik 4: Kim Ne Kadar Büyüdü (Cari Fiyatlarla)
(2020-2021-2022 2. Çeyrek) (2020:100)**

Kaynak: TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2022 2. Çeyrek. DİSK-AR.
2022 2. çeyrekte önceki yılın aynı dönemine göre cari büyüme.

Görüldüğü gibi 2021 ve 2022 yıllarında üst üste emeğin payı ortalama GSYH büyümesinin oldukça altında kalırken sermayenin geliri ortalama GSYH büyümesinin çok üzerinde arttı. Bu durum gelirin sınıfsal dağılımını kötüleştirdi.

Öte yandan Covid-19 salgınının bölüşüm ilişkilerini kötüleştirdiğini söylemek mümkündür. GSYH'den emeğin ve sermayenin aldığı pay 2020'den bu yana açılma eğilimi gösteriyor. Covid-19'un görülmeye başladığı 2020 2. çeyrekte GSYH içinde emek payı yüzde 37 iken 2021 2. çeyrekte yüzde 32,7 ve 2022 2. çeyrekte ise yüzde 25,4 oldu. Buna karşılık GSYH içinde 2020 2. çeyrekte yüzde 42,8 olan sermayenin payı ise 2021 2. çeyrekte yüzde 49,3'e ve 2022 2. çeyrekte ise yüzde 54'e yükseldi (Grafik 1, Grafik 2).

Gelir bölüşümü pandemi öncesine göre ciddi biçimde bozuldu. 2019 2. çeyrekte yüzde 36,8 olan işgücü ödemeleri payı üç yıl sonra 2022 2. çeyrekte yüzde 25,4'e gerilerken, pandemi öncesinde yüzde 45 olan net işletme artığı (sermaye payı) üç yılda yüzde 54'e yükseldi (Grafik 1). Pandemi ve yüksek enflasyon emeğin payını keskin biçimde düşürürken bölüşüm ilişkilerinin daha da kötüleşmesine yol açtı. Yüzde 25,4'lük emek payı son 20 yılın en düşük düzeyi anlamına geliyor. 2002 yılı 2. çeyrekte emeğin GSYH içindeki payı yüzde 29,2 idi. Yüzde 25,4 AKP dönemindeki en düşük düzeydir.

Metodolojik Not

TÜİK'e göre işgücü ödemeleri ve işletme artığı:

İşgücü ödemeleri, muhasebe dönemi boyunca, girişim tarafından çalışanın yaptığı iş karşılığında, ayni ve nakdi olarak ödenen toplam karşılıklar olarak tanımlanmaktadır. Nakdi ya da ayni olarak ödenen maaş-ücretler ile işverenler tarafından çalışanlar adına ödenen sosyal güvenlik katkılarında oluşmaktadır.

İşgücü ödemeleri DİSK-AR hesaplamasında GSYH içinde emeğin payı olarak ifade edilmektedir.

İşletme artığı, net katma değerden, çalışanlara yapılan ödemeler ve üretim üzerindeki vergilerin çıkarılması ve sübvansiyonların eklenmesiyle elde edilir. Katma değer içinde sermayenin payını ifade etmektedir.

Net işletme artığı DİSK-AR hesaplamasında GSYH içinde sermayenin payı olarak ifade edilmektedir.